

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Sententia Durandi rejicitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

9. Respondetur ad fundamentum oppositum.
 10. Sententia relationem statuens pro adequato principio probatur auctoritate.
 11. Et ratione.
 12. Impugnatur.
 13. Exponitur auctoritates objecta.
 14. In Divinis sufficit distinctio inadeguata inter virtutem productivam & terminum productum.
 15. Generare convenit Soli Patri per principium formale absolutum, non ut absolutum, sed ut appropriatum.
 16. Ad principium quo Divinarum processuum requiritur forma absoluta in recto, & relativa in obliquo.
 17. Principium quo principaliter est assimilativum.
 18. Ideo relationem tantum per modum complementi importat.
 19. Natura est principium radicale processuum.
 20. Proximius formale sunt intellectus & voluntas.
 21. Non ideo sequitur, quod essentia generet.
 22. Decretis inferitur distinctio virtualis intrinseca inter actum primum & secundum.
 23. Est adhuc lata distinctio inter processionem Filii, & Spiritus S.
 24. Processio Verbi cur prior origine, quam processio Spiritus S.
 25. Cur Filius & Spiritus S. non generent?
 26. In Divinis nulla distinctio inter actum communicativum & productivum.
 27. Datur potentia ad actus notionales; non nisi virtualiter extrinsece distincta.

§. I.

Sententia Durandi rejicitur.

1. Oquimur in sensu & abstractione metaphysica, supposita ex Tract. de DEO Uno distinctione virtuali partim intrinseca, qualem admittimus inter intellectum seu essentiam & voluntatem DEI, partim extrinseca, qualem solam agnoscimus inter actum primum & secundum, potentiam & operationem, de cuius principio nunc inquirimus: Certum est, Principium quod Divinarum processuum esse Personas producentes: accipimus enim denominationem principii per analogiam ad res creatas; sed in rebus creatis principium quod est suppositum producat: ergo & in Divinis. De Principio quo, quod per eandem analogiam ad res creatas, est vel proxima ratio agendi seu producendi, si est proximum; vel remota & radicalis, si est remotum principium, diversae sunt opiniones.

2. Et primis Durandus in 1. dist. 6. q. 2. docet, utramque Personam, & Filii & Spiritus S. non immediate per intellectum & voluntatem, sed ex natura secunda intellectui ac voluntati praesupposita procedere. Cujus fundamentum est primò, ex SS. Hilario & Augustino, qui dicunt, quòd *Verbum sit Filius DEI natum*. Secundo, quòd in creatis, è quorum analogia de rebus Divinis loquimur, natura fecunda reperitur praesuppositivè & independenter ab intellectu & vo-

R. P. Mez. Theol. Schol. Tom. I.

luntate, ex qua fecunditate habent virtutem proximam generandi.

Verum hæc singularis sententia communi Theologorum calculo male audit, & variis DD. censuris vapulat. Contra ipsam enim est primò. Quòd in hac doctrina non est assignabilis distinctio, & ratio, cur secunda Persona in Divinis appelletur *Sapientia* Prov. 8. ex ore Altissimi procedens. Ecclesiastici 24. *Verbum* Jo. 1. & 1. Joa. 5. Cur à SS. PP. eadem Divina Persona appelletur imago, *Veritas*, *Sermo*, *notitia Patris*. Tertia verò Persona Spiritus S. appelletur *Amor*, *Charitas*, *dilectio*, *nexus*? quo tamen modo patrum appellant; nominatim S. Augustinus 15. d. Trinitate c. 6. Illic intelligendo conspicimus tanquam dicentem & *Verbum* ejus, i. e. *Patrem & Filium*, atque inde procedentem charitatem utriusque communem, scilicet Spiritum S. Et lib. 9. d. Trin. c. 12. sicut *DEI Verbum Filium* esse nullus Christianus dubitat, ita *Charitatem esse Spiritum Sanctum*.

Contrà est secundo. Quòd non esset ratio, cur processio Verbi sit generatio, non autem processio Spiritus S. ut ex sequenti §. amplius patebit. Cur non producerentur plures Personae; quàm duae? cum enim vites infinite fecunditatis non exhauriantur in productione secunda Personae: cur exhauriri deberent in productione Personae tertiae? cur processio Filii sit origine prior, quàm processio Spiritus S. & cur postea Spiritus S. à Filio, quàm Filius procederet à Spiritu S. ut magis ex decursu patebit.

Contra est tertio. Verbum dicendo gignitur, Spiritus S. ceu amor personalis amando producit: sed dicere est actus intellectus; amor verò est actus voluntatis: ergo personae Divinae immediate per intellectum & voluntatem, non autem per naturam procedunt.

Ad fundamenta Durandi facilis est responsio. Nam ad 1. Resp. *Verbum dici Filium DEI naturam*. Non quòd sit à natura, tanquam immediato principio; sed quòd sit Filius consubstantialis per naturam; non adoptivus per gratiam. Vel secundo, quòd Filius non liberè, sed necessariò (quo sensu ly per naturam saepe accipitur) sit productus.

Ad 2. Resp. quamvis creaturis non conveniat fecunditas substantialis per intellectum, propter earundem imperfectionem, ex qua necessitantur ad productionem termini solum accidentalis: convenire tamen fecunditatem accidentalem in praedicta productione termini h. e. verbi accidentalis: unde enti increato propter oppositam infinitam perfectionem convenit per intellectum fecunditas substantialis in productione Verbi sibi consubstantialis.

Adde, quòd neque creatura materialis & corporea suam fecunditatem immediate habeat à natura, sed mediante potentia generativa superaddita, ex quo vides infirmitatem contrarii fundamenti.

Alii principium Divinarum processuum tam remotum, quàm proximum constituunt in aliquo absoluto; idque probant tum auctorit. & rationibus, pro prima parte nostrae conclusionis infra §. 4. referendis; tum ex eo; quia relatio non potest

est pertinere ullo modo ad principium quo productivum in Divinis: ergo principium quo debet salvari in aliquo pure absoluto, antecedens probatur. Si relatio pertineret ad principium productivum, tunc sequeretur, quod fundaretur in se ipsa, nam fundamentum Divinarum relationum est productio & potentia sive principium productivum.

- Verum contra istam opinionem pugnat primò.
7. Quòd idem produceret se ipsum, saltem ut quo; quia absoluta in Divinis identice sunt communia: sed hoc implicat: ergo. Neque placet responsio Arriagæ, dum disput. 45. num. 34. dicit, nullam esse contradictionem, quòd idem producat se ipsum, si aliunde supponatur existens: præterquam enim, quòd ejusmodi productionem tanquam essentialiter superfluum & causativam oppositionis ejusdem ad seipsum melior Philothopia repudiat, per hanc quoque responsionem totum SS. Trinitatis Mystrium, ac distinctio personarum revocari posset in dubium, & Sabellius denudè argumenta. Catholicorum, quibus Divinarum Personarum distinctionem ex oppositione relativa propugnant, facili negotiò posset eludere, si responderet, non obstante productione eandem esse Personam Patris & Filii, sed sub qua ratione est producens, sic appellari Patrem; sub qua ratione verò est producta, sic Filium nuncupari.
8. Contrà est secundò. Quòd absoluta sint omnibus Personis communia. Cur ergo non aequè potentia generativa esset in Filio quàm Patre; adeoque ut Pater Divinus Filius; ita Filius alium quoque Filium generaret, cum ideo possit Spiritum S. spirare, quia eandem habet virtutem spirativam cum Patre.
9. Ad fundamentum hujus sententiæ Resp. Relatio fundaretur in se ipsa, secundum conceptum relationis, nego, secundum rationem inæquata formæ hypostaticæ, concedo, ut enim infra §. 3. dicemus, eadem relatio Divina duplex præstat inæquatum munus, relationis & formæ hypostaticæ, sive subsistentiæ, & ut habet rationem formæ hypostaticæ, præsupponitur sibi ipsi, ut dicenti esse ad, & conceptum inæquatum relationis.

§. II.

Relatio sola non potest esse principium.

10. **A**liorum celebrior doctrina, quam sequitur Alarcon, Veckenus, Bernal, disp. 6. sect. 1. vult, adæquatam principium quo proximum, sive virtutem productivam Divinarum Personarum consistere in sola relatione producentis. Ad cuius probationem utuntur imprimis autoritate SS. PP. Athanasii. Dial. 1. de Trinit. ita de Patre æterno loquens: *hypostasi genuit, & mandato condidit.* Ambrosii l. 4. de fide. c. 4. dicentis: *generatio paterna proprietatis est, non potentia.* Videtur quoque S. Doctor apertè favere huic sententiæ in 1. dist. 7. q. 1. a. 2. in c. ubi dicit: *Essentia secundum quod est paternitas, est principium hujus actus, qui est generare, non sicut agens, sed sicut quo agitur.* Etrursus ibi dist. 11. q. 1. a. 3. in c. *Generatio non egreditur ab essentia, in quantum essentia, sed in quantum est Paternitas: & si*

ista duo, scilicet essentia & Paternitas differant in Divinis, egrederetur ab utraque generatio, sed a Paternitate immediate (adeoque tanquam principio proximo quo) & ab essentia, sicut a primo principio.

Probant etiam secundò illà universali ratione, ita neque potest esse ratio producendi seipsum. Sed nisi principium proximum constituat in aliquo relativo, idem erit ratio proxima producendi seipsum; quandoquidem in absolutis perfectioribus est simplicissima identitas: ergo.

Probant tertio. Actus ab omni alterius suppositi actu distinctus, non inest, nisi per principium formale ab omni alterius suppositi principio distinctum; sed generare v. g. convenit soli Patri: ergo convenit per principium soli Patri proprium. Sed hoc non est, nisi proprietatis relativa: ergo.

Sed contrà est primò. Relatio vel esset ratio, & virtus producendi, prout dicit exercitium referendi, & habitudinem ad terminum, vel prout habet rationem formæ hypostaticæ. Non primum, quia sic ratione nostrà est posterior productione, in qua fundatur. Non etiam secundum; quia ut sic est forma quasi individualis personam constituens, non virtutem agendi, ut habet S. Doct. in terminis hie q. 41. a. 1. dicens. *Forma individualis in rebus creatis confusiva personam generantem, non autem est, quo generans generat: alioquin Socrates generaret Socratem. Unde neque paternitas potest intelligi, ut qui Pater generat, sed ut constitutus Personam generans: dicitur quoniam Pater generaret Patrem.* Hec S. Doctor.

Contra est secundò. Quod in productione univoca producens assimilatur sibi terminum non solum in principio remoto, sed etiam proximo, velut ignis assimilatur sibi ignem productum, non solum in forma substantiali ignis, sed etiam in colore, qui est virtus proxima; atqui Persona producta non assimilatur producenti in relatione, sed potius dissimilatur: ergo relatio non est adæquata virtus proxima producendi. Audi rursum S. D. cit. loc. ad 1. *Id, quo generans generat, est commune genito & generanti, & tanto perfectius quanto perfectior fuerit generatio. Unde cum Divina generatio sit perfectissima, id, quo generans generat, est commune genito & generanti, & idem numero, non solum specie, sicut in rebus creatis.*

Ad 1. ab autoritate ductum argumentum Resp. quòd Pater hypostasi gignat, & generatio sit proprietatis paterne, non formaliter, sed connotative, & sic intelligendus esse SS. PP. Autoritati S. D. è sent. lib. petite oppono alias ex summa ipsius modò allegatas autoritates, & communem responsonem Thomistarum, vel quòd S. D. tantum locutus fuerit de paternitate connotative, non autem formaliter. Vel secundò, ut vult Cajetanus, quòd S. D. sententiam in lib. sent. traditam in summa loc. cit. retractaverit.

Ad 2. Respondeo. Inter virtutem productivam, & terminum productum sufficere distinctionem realem inæquatam. Si peras rationem, cur in Divinis sufficiat inæquata distinctio, cum tamen increatis inveniamus adæquatam distinctionem inter virtutem generativam & terminum genitum.